

**Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Általános Iskolája és
Diákotthona**

✉ 3950 Sárospatak, Rákóczi út 1.
☎ / Fax: 47/311-039/ 47/311-720
E-mail: refi@reformatus-sp.sulinet.hu

OM azonosító: 039227

KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

„Féljétek az Istent és Neki adjatok dicsőséget” Jel.14,7

2013

1. Törvényi háttér

Az *Alkotmány* környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

- Környezet- és természetvédelmi jogszabályok
- Egészségügyi jogszabályok
- Közoktatási jogszabályok
- Önkormányzati jogszabály

2. Helyzetkép

2.1. Belső környezet: az iskola

Tárgyi feltételeink a környezeti nevelés szempontjából

Az iskola épülete és iskolánk különös elhelyezkedése (Iskolakert, Bodrog-part, kollégiumok) segíti környezeti nevelési céljaink elérését, hiszen az igényes környezet már magában is kedvezően befolyásolja a gyerekeket.

Az iskola épülete XIX. század második felében épült, megfelel az építészeti a szabványoknak (pl. az egészségügyi követelményeknek megfelelő toalett-helyiségek, kézmosási lehetőség). A javításokat karbantartóink folyamatosan végzik, baleseti veszélyek nincsenek. A szellőztetés megoldott, a természetes világításról a sok ablak gondoskodik.

Iskolánk épülete barátságos, vannak benne dekorációk, érettségi tablók, tanulóink munkái, az aktuális eseményekkel kapcsolatos információs lehetőség. (Pl. Föld-napja, környezetvédelmi vetélkedők, tanulóink környezetvédelmi tevékenységének dokumentumai stb.)

Az iskolánkhoz nagy udvar tartozik, ahol tanulóink szívesen tartózkodnak, rendelkezésre áll elegendő számú ülőalkalmatosság és a mozgás lehetősége. Ennek kialakítására folyamatosan törekszünk.

Megvalósult környezeti nevelési tevékenységeink

Szaktanáraink szerveznek tanulmányi kirándulásokat főként a biológia emeltszintű csoportok számára.

Rendszeresen készítjük fel tanulóinkat tanulmányi versenyekre, minden évben több tanulónk vesz részt olyan versenyen, melynek témája jelentős mértékben foglalkozik a környezeti kérdésekkel, problémákkal.

Iskolánk többször vett részt az elemgyűjtési akciókban.

2.2. Külső környezet: a település és a régió, a helyi értékek

Felsőfokú oktatási intézményekbe jelentkeznek tanulóink környezetmérnöki szakra is.

Fontosnak tartjuk lakóhelyünk értékeinek megismertetését, nemcsak történelmi, irodalmi, művészeti vonatkozásba, de a környezetvédelem szempontjából is („gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan”).

A „városi” léthez kapcsolódó előnyök és hátrányok meghatározzák környezeti nevelési tevékenységünk lehetőségeit. A természettel való kapcsolat részben hosszabb-rövidebb terepprogramok szervezésével, részben a városi parkok, kertek tanulmányozásával valósítható meg. A környezetszennyezés és a közlekedés viszonya, az épített környezet felújítási programja jó vizsgálati, elemzési, véleményalkotási lehetőséget adnak.

3. Erőforrások

3.1. Belső erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlenül fontos, hogy az iskolai élet résztvevői, tanárok, diákok, szülők, nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak egymással és a külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatban legyenek.

Ennek megfelelően a(z)

Iskolavezetőség:

- Támogatja a környezeti nevelési programokat.
- A minőségi munka részeként értékeli az ilyen tevékenységet.
- Anyagi forrásokat teremt. Ösztönző rendszert dolgoz ki.
- Aktívan részt vesz az egyes programokban.

Tanárok:

- Kidolgozzák és a tantárgyakba építve tanítják az egyes környezeti tartalmakat.
- Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával példát mutasson a tanulóknak.

Környezeti nevelési munkacsoport (munkaközösség):

- Elkészíti a pedagógiai programnak megfelelően az éves tervet.
- Segíti és koordinálja annak megvalósítását.
- Dokumentációs és értékelő munkát végez.
- Pályázatokat ír, kapcsolatot teremt a külső támogatókkal.

Osztályfőnöki közösség:

- Évfolymokra lebontva foglalkozik az egészségneveléshez kötődő környezeti nevelési tartalmak feldolgozásával.
- Az osztályfőnöki órákon lehetőség van az aktualitások azonnali „kibeszélésére” osztályközösségi szinten (pl. törvényi intézkedések, egészséges táplálkozás, reklámok hatásai, életmód kérdései stb.).

Diákönkormányzatot segítő és mentálhigiénés tanár:

- Tagjai a környezeti nevelési munkacsoportnak. Lehetőségük van a környezeti nevelés egészségnevelési területeinek erősítésére.
- Napi kapcsolatban vannak a tanulókkal, a problémákat azonnal kezelni tudják.

Iskolaorvos:

- Előadások tartása az egészséges életmódról, a környezeti ártalmakról.
- Segíti a tanárok munkáját.

Laboráns:

- Gondoskodik a vegyszerek szakszerű elhelyezéséről, szelektív gyűjtéséről.
- Segíti a labormunka előkészítését és a terepi programokat.

Adminisztratív dolgozók:

- Támogatják a tanári munkát az egyes programok háttérének biztosításával (pl. hivatalos levelek, pénzügyi adminisztráció, pályázati elszámolások).

Technikai dolgozók:

- A programok tárgyi feltételeinek biztosítása, laborok, vizesblokkok, világítási hálózat karbantartása, hőszigetelés, stb.

Diákok:

- A tervezett éves programban sokoldalúan vesznek részt (hallgatóság, tevékeny szerepvállalás, önálló kutatások és kezdeményezések).

Szülők:

- Előadások tartásával a szemléltető eszközök gazdagításával támogathatják munkánkat.

Anyagi erőforrásként a költségvetésből törekedni kell a környezeti neveléshez szükséges kisebb eszközbeszerzésekre, szakkönyvvásárlásokra, esetenként versenyek megszervezésére is.

Alapítványunk rászorultsági és érdemi alapon is tud juttatni erdei tábor, vagy nyári környezetvédelmi táborozáson való részvételhez támogatást.

3.2. Külső erőforrások

Elsősorban a fenntartó, az általunk szervezett programok (Föld napja, erdei iskolai programok, nyári táborok, tanulmányi kirándulások, veszélyes hulladék gyűjtése) támogatásával járul hozzá a környezeti neveléshez.

Jelentősen segíthetik munkánkat a civil szervezetek, a Nemzeti Park munkatársai, szakemberek.

Rendszeresen figyeljük a pályázati kiírásokat. Ezekről az igazgatóhelyettesek tájékoztatják a kollégákat és segítenek a pályázat elkészítésében.

4. Alapelvek, jövőkép, hosszú távú célok

Iskolánk feladatának tekinti azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészségének fennmaradása érdekében cselekedjenek. Ennek eléréséhez a következő célok megvalósítását tartjuk szem előtt az iskolai élet valamennyi színterén, valamennyi tevékenységünket áthatva.

Általános célok, értékek:

- az egyetemes természetnek, a teremtett világnak (a Világegyetem egészségének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt,
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítására törekvés,
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése.

A célok eléréséhez diákjainkban fejleszteni kell, illetve ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt,
- a környezet értékei iránti felelős magatartást,
- a célok eléréséhez szükséges készségeket, mint az alternatív, problémamegoldó gondolkodás,
- a helyzetfelismerést, az ok – okozati összefüggések felismerésének képességét,
- a globális összefüggések megértése iránti igényt,
- a döntésképességet.

5. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

A környezeti tudatosságra nevelés összetettségét csak komplex módszerekkel lehet közvetíteni, ezért fontos a tantárgyak közötti integráció. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy tanulóinkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról. Erre biztosítanak keretet az egyes tantárgyak a hagyományos tanórai foglalkozásokon. Helyi tantervünk tantárgyanként rögzíti a környezeti nevelési tartalmakat és az azok megvalósítására használt tevékenységi formákat, módszereket.

Tanórán kívül is számtalan alkalom kínálkozik a környezeti nevelésre. Diákpályázatokon veszünk részt. Környezet- és természetismereti versenyeken, vetélkedőkön, valamint különböző rajz- és fotópályázatokon indítjuk tanítványainkat.

5.1. Módszerek

Célunk a környezeti nevelés szempontjából kiemelkedő jelentőségű élmény- és tevékenység alapú interaktív módszerek minél sokoldalúbb alkalmazása.

Az alkalmazott módszerek:

Játékok

- Szituációs játékok
- Memória játékok
- Kombinációs játékok

- Érzékelést fejlesztő játékok
- Modellezés
  - Hatásterületi modellek
  - Rendszermodellek
  - Prognosztikus modellek
- Riportmódszer
  - Kérdőíves felmérés
  - Direkt riportok
- Project-módszer
  - Analízis-akció projectek
- Terepgyakorlati módszerek
  - Terepgyakorlatok
  - Nyári táborok
  - Térképkészítés
  - Egyszerű megfigyelések
  - Célzott megfigyelések, mérések
- Aktív, kreatív munka
  - Természetvédelmi fenntartási munkák
  - Rekonstrukciós munkák
- Közösségépítés
  - Csoportszervezés
- Művészi kifejezés
  - Műalkotások, rajz, film, fotó, zene
  - Színdarab, vers, próza

5.2. Taneszközök

Az iskola rendelkezik azokkal az alapvető oktatási eszközökkel, szakkönyvekkel, amelyek a környezeti nevelési munkához szükségesek. Az elhasznált eszközöket pótolni kell, és a kor követelményeinek megfelelő modern eszközök beszerzésére is gondolni kell.

Az iskolai könyvtárban a csoportmunkához használható határozók, ökológiai (terep- és laboratóriumi) vizsgálatok elvégzéséhez kiadványok, térképek (pl. turistatérképek), ismeretterjesztő kiadványok (pl. nemzeti parkokról, tájakról, helyi értékekről) néhány példányban megtalálhatók.

Multimédiás segédanyagok, videofilmek, Internet-hozzáférés – ezek használatához szükséges hardverek (laptop, projektor, tv, videó).

Vízvizsgálati és egyéb terepi mérőkészletek (pl. környezetanalitikai kofferek)

Mikroszkópok (sztereo-mikroszkóp / fény mikroszkóp), digitális fényképezőgép.

Transzparens- és diasorozatok, faliképek, plakátok.

5.3. Kommunikáció

Fontosnak tartjuk, hogy a család, az iskola, az önkormányzat és az egészségügy folyamatos információcserével végezze munkáját, napi kapcsolatban legyen egymással.

1. Az **iskolán belüli** kommunikáció szerves része a szemléletformálásnak, ezért rendszeresen kihasználjuk a lehetőségeit, hogy megértessük a részt vevőkkel, hogy az iskolai élet környezetbaráttá alakítása közügy, minden ott élő közös ügye. A faliújság aktuális hírei (tanáriban, diákságnak).

2. Az **iskolán kívüli** kommunikációt használva elsősorban a helyi média lehet a partnerünk. Különösen a látványos, jelentős programjaink esetében egy kapcsolattartó (hiteles) személy tájékoztatja a városi televíziót és a napilapot az aktuális rendezvényekről, eseményekről.

Az iskolai honlap lehetőségeit jobban ki kell használnunk az elkövetkező időben.

5.4. Minőségbiztosítás / minőségellenőrzés

A környezeti nevelés sikerességét értékelhetjük különböző résztvevőkre megtervezett és kidolgozott eszközökkel. A minőségbiztosítást egy környezeti nevelési munkaközösség hangolja össze.

A környezeti nevelési program életbelépésekor *az iskola valamennyi dolgozójával* kérdőíves attitűdvizsgálatot végzünk, majd a tapasztalatokból a feladatokat megfogalmazzuk.

A *pedagógusok* környezeti nevelői munkájának értékelésére kritériumrendszert dolgozunk ki, s ennek alapján évente értékeljük az egyéneket, a munkaközösségek munkáját, elért eredményeit, meghatározzuk feladataikat, a továbblépés lehetőségeit.

Néhány példa az elemzési szempontokhoz:

- mennyire tárja fel tantárgyának környezeti tartalmait napi tanítási gyakorlata során
- tanítási gyakorlata során alkalmazza-e a modern környezeti nevelési módszereket (interaktív, partnerközpontú, élményalapú tevékenységek)
- részt vállal-e az iskola tanórán kívüli programjainak megvalósításából
- személyes példamutatással segíti-e a program megvalósulását, törekszik-e együttműködésre a tanulói közösségekkel, az iskola dolgozóival, a szülőkkel, külső kapcsolatokkal

A *tanulók* környezeti tudatosságának alakulását tevékenységeik változásán, ismereteik bővülésén mérhetjük például az alábbi módokon:

- A középiskolai tanulmányok kezdetén az életkornak megfelelő mérőlappal szerzünk információt, rögzítünk egy állapotot. Ugyanazon diákok 12. évfolyamon végzett mérései alapján a fejlődésre következtetéseket vonhatunk le.
- A tanórán kívüli környezeti nevelési programokban milyen aktivitással vesz részt

A környezeti nevelési programok hozzájárulásának mértéke az iskolai osztályközösség kapcsolatrendszerének alakulásához, a kommunikáció, a konfliktuskezelés fejlődéséhez.

5.5. Továbbképzések

Az iskola keretet biztosít az önképzéshez, anyagi bázisával segíti a szakkönyvbeszerzést, a folyóiratok elérhetőségét. A számítógéppark fejlesztésével minden tanár és minél több diák számára általánossá teszi az Internet-hozzáférést.

Az iskola vezetősége szorgalmazza, hogy legyen olyan tanár, aki környezeti neveléshez és az egészségneveléshez kapcsolódva akkreditált továbbképzésen vesz részt.

A fizikai és adminisztratív dolgozók számára iskolai szintű tájékoztatás szervezése az iskolai környezeti nevelési program megismertetésére, beszélgetés feladataikról és lehetőségeikről a szemléletmód formálásában.